

средства обучения и эффективность их использования в учебно-воспитательном процессе; функциональное предназначения мультимедийных средств обучения в разных ситуациях.

Ключевые слова: *информационные технологии обучения, информационная среда, информационные средства обучения, новые технологии обучения, мультимедийные технологии обучения, мультимедиа, активные методы обучения, мультимедийные программы, мультимедийные средства обучения, мультимедийное сопровождения.*

SUMMARY

A. Predyk, L. Marusyk. New information technologies in the modern educational process.

The essence of multimedia, multimedia technologies, their value are shown in the article; the factors that affect the implementation of multimedia training and efficiency of their use in the educational process are given; functional assignment of multimedia learning in different situations is described.

Key words: *information technology training, information environment, media training, new learning technologies, multimedia technologies, multimedia, active learning methods, multimedia applications, multimedia education, multimedia support.*

УДК 37.033.046:504

С. Г. Прокопенко

Прилуцький гуманітарно-педагогічний
коледж ім. І. Я. Франка

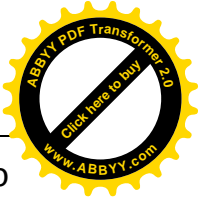
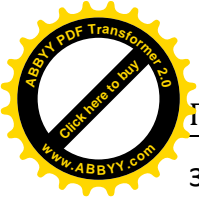
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ВНЗ I–II РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

У статті розглядаються актуальні питання екологічної освіти у ВНЗ I–II рівня акредитації. Автор аналізує складові компоненти екологічної освіти – формальну та неформальну частини, розкриває їх зміст, завдання. Значну увагу звертає на форми та методи роботи викладача для досягнення поставленої мети, та взаємозв'язок аудиторної та поза аудиторної роботи, спрямованої на формування професійної компетентності студентів.

Ключові слова: *вища екологічна освіта, зміст екологічної освіти, виховання екологічної культури, форми аудиторної та поза аудиторної роботи екологічного спрямування.*

Постановка проблеми. В умовах реформи освітньої галузі України, зміні пріоритетів і ціннісних орієнтацій у бік підвищення рівня фахової підготовки спеціалістів постає нагальна потреба забезпечити майбутніх учителів міцними, ґрунтовними знаннями природничо-наукового циклу, тобто сформувати їх професійну компетентність. Однією з граней формування професійних компетентностей студента є уміння орієнтуватися в потоці інформації та розвиток екологічного світогляду вчителя – початківця.

Аналіз актуальних досліджень. Головними складовими системи екологічної освіти та виховання повинні бути її формальна та неформальна частини, форми й методи яких різні, а мета одна: різнобічна підготовка громадян, здатних визначати, розуміти й оптимально вирішувати екологічні та соціально-економічні проблеми регіонів проживання на підставі наукових знань процесів розвитку біосфери, здорового глузду,

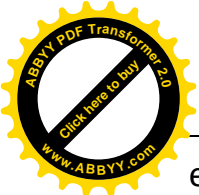
загальнолюдського досвіду й цінностей. У 1996–2006 роках над розробкою концептуальних засад працювали Г. Білявський, В. Бровдій, А. Волкова, П. Івончик, В. Кучерявий, Н. Пустовіт, Р. Синельников, Н. Тимошенко.

Мета статті – місце та роль екологічної освіти у формуванні професійних та соціальних компетентностей студентів. Вища екологічна освіта спрямована, з одного боку, на завершення формування екологічної культури фахівців, з іншого боку, вона забезпечує підготовку спеціалістів із профільною вищою екологічною освітою чотирьох рівнів (початкова, базова і два рівні повної вищої екологічної освіти), що відрізняються за ступенем глибини, ґрунтовності й специфікою підготовки спеціалістів.

Виклад основного матеріалу. У своїй роботі викладачі-природники спираються на основні засади екологічної освіти наших співгромадян, викладених у Концепції екологічної освіти України як елементу гармонійного розвитку держави. Екологічна освіта як цілісне культурологічне явище, що включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на формування екологічної культури – складової системи національного й громадянського виховання всіх верств населення України (у тому числі через екологічне просвітництво за допомогою громадських екологічних організацій), екологізацію навчальних дисциплін та програм підготовки, а також на професійну екологічну підготовку через базову екологічну освіту. Вирішення цих питань повинно забезпечуватися викладачем, який формує цілісні екологічні знання й мислення майбутніх учителів. Основна мета екологічної освіти – формування екологічної культури окремих осіб і суспільства в цілому, формування навиків, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення й свідомості, що ґрунтуються на ставленні до природи як універсальної, унікальної цінності. Екологічна освіта повинна бути самостійним елементом загальної системи освіти та виконувати інтегративну роль у всій системі освіти.

Ця мета досягається поетапним вирішенням освітніх і виховних завдань та вдосконаленням практичної діяльності. У своїй професійній діяльності викладач повинен керувати принципами гуманізму, науковості, неперервності, наскрізності та систематичності. Вона спрямовується на поєднання раціонального та емоційного у взаємовідносинах людини з природою на базі принципів добра й краси, розуму й свідомості, патріотизму та універсалізму, наукових знань і дотримання екологічного права.

Створення єдиної безперервної системи екологічної освіти під час навчання в коледжі передбачає: запровадження в діяльність навчального закладу елементів освіти в області природоохоронної діяльності; використання як обов'язкових, так і факультативних занять з питань

екологічного виховання; забезпечення комплексної інтеграції діяльності циклових комісій у питаннях екологічної освіти і виховання; розробку методичних посібників, методичних рекомендацій, навчально-дидактичних матеріалів, підручників, науково-популярних видань, що розкривають зміст, сучасні форми та методи екологічної освіти й виховання. Запропонований підхід дозволяє вирішити найважливіші глобальні проблеми екологічної освіти та виховання сучасних студентів; забезпечити високий ступінь їх ерудованості, компетентності та підготовленості до розв'язання питань охорони довкілля; збільшити рівень екологічної свідомості; формувати гігієнічну та екологічну грамотність молодих фахівців, уміння визначати основні джерела забруднення, проводити постійний контроль основних параметрів забруднювачів, аналізувати динаміку їх змін, визначати тенденції щодо зростання або спаду, розробляти та реалізовувати програми і заходи запобіжного змісту та характеру.

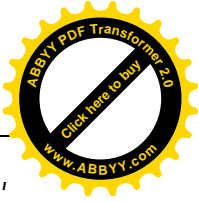
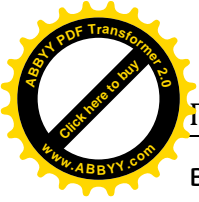
Зміст екологічної освіти спрямовується на формування особистості з екологічною світоглядною установкою на дотримання норм екологічно грамотної поведінки й виконання практичних дій щодо захисту власного здоров'я та навколишнього природного середовища і передбачає розробку системи наукових знань (уявлень, понять, закономірностей), що відображають філософські, природничо-наукові, правові, морально-етичні, соціально-економічні, технічні й військові аспекти екологічної освіти.

Розвиток її відбувається на підставі синтезу трьох основних підходів (тенденцій), що сьогодні існують: тенденція формування сучасних екологічних уявлень, тенденція формування нового ставлення до природи, тенденція формування нових стратегій та технологій взаємодії з природою.

Знання як складова екологічної освіти включають пізнавальні і діяльні компоненти навчання. Пізнавальні компоненти обіймають не лише систему екологічних знань, а й визначають внутрішню культуру людини, формують готовність до активної свідомої діяльності щодо гармонізації стосунків у системі «Людина – суспільство – природа».

Сучасна екологічна освіта повинна базуватися на обов'язковості вивчення конкретно визначеної кількості, обсягів природничих та гуманітарних дисциплін на різних ступенях навчання і чітко визначеній оптимальній кількості понять і термінів на кожному рівні освіти, узгодженості й ясності щодо основних екологічних понять та термінів.

Згідно з Концепцією екологічної освіти України остання спрямована, з одного боку, на завершення формування екологічної культури фахівців, з іншого боку, вона забезпечує підготовку спеціалістів із профільною вищою екологічною освітою чотирьох рівнів (початкова, базова і два рівні повної

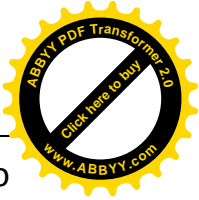

вищої екологічної освіти), що відрізняються за ступенем глибини, ґрунтовності й специфікою підготовки спеціалістів. Розвиток вищої екологічної освіти повинен базуватися на комплексному збалансованому поєднанні природничого, технологічного, економічного, юридичного і соціокультурного підходів [1, 8–9].

Особливе значення має екологічна освіта для студентів педагогічних вищих навчальних закладів, майбутніх вихователів і вчителів, які поряд із загальним високим рівнем екологічної культури повинні опанувати методику екологічної виховної роботи. Створення єдиної безперервної системи екологічної освіти під час навчання в коледжі передбачає: запровадження в діяльність навчального закладу елементів освіти в області природоохоронної діяльності; використання як обов'язкових, так і факультативних занять з питань екологічного виховання; забезпечення комплексної інтеграції діяльності циклових комісій у питаннях екологічної освіти і виховання; розробку методичних посібників, методичних рекомендацій, навчально-дидактичних матеріалів, підручників, науково-популярних видань, що розкривають зміст, сучасні форми та методи екологічної освіти й виховання. Запропонований підхід дозволяє вирішити найважливіші глобальні проблеми екологічної освіти та виховання сучасних студентів; забезпечити високий ступінь їх ерудованості, компетентності та підготовленості.

Кожна людина володіє тільки їй притаманними особливостями пізнавальної діяльності, емоційного життя, волі характеру, поведінки. Тому для досягнення позитивних результатів в екологічній освіті і вихованні студентів необхідно звертати увагу як і вікові, так і індивідуальні особливості, риси характеру, ставлення до навчання, потреби й здібності кожної особистості. Лише за цієї умови викладач зможе забезпечити свідоме й повноцінне сприйняття студентом навчального матеріалу, вибрати у неї правильне ставлення до навколишнього середовища, сформувавши екологічну культуру. Вивчення педагогічних умов екологічного виховання здійснюється на основі ознайомлення з теоретичними даними з наукових джерел, узагальнення передового педагогічного досвіду. Це зокрема, такі умови:

- комплексний підхід до вивчення природи, з використанням міжпредметних зв'язків;
- врахування вікових, індивідуально-психологічних особливостей студентів;
- організація безпосередньої діяльності студентів з охорони та поліпшення природного середовища своєї місцевості під час навчальної та суспільно-корисної праці;

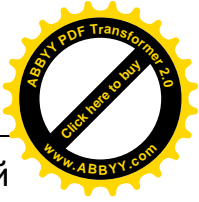
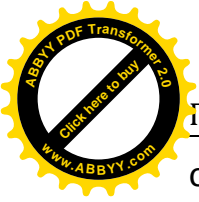
- вибір оптимальних норм, методів і прийомів екологічного виховання;
- вплив викладачів на вихованців власним прикладом бережливого, дбайливого ставлення до навколишнього середовища;
- єдність дій усього педагогічного колективу коледжу в екологічному вихованні студентів.

Розглядаючи організаційні аспекти проблеми формування екологічної компетентності студента, необхідно зазначити, що серед пріоритетних завдань та ефективних методів екологічного виховання під час вивчення природничих дисциплін визначальні місця відводяться створенню єдиної безперервної системи вивчення екологічних проблем. Перше – у ході розгляду найважливіших навчальних питань в різних курсах природничих дисциплін. Друге – у систематичному та оперативному інформуванні студентів про стан довкілля регіону, де розташований Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж. Третє – у проведенні наукових досліджень у галузі екологічної освіти та інформації, а також комплексній екологічній оцінці наслідків впливу забрудненого навколишнього середовища на стан здоров'я населення.

Широкі перспективи у формуванні екологічної компетентності студента мають різні форми поза аудиторної роботи, оскільки саме тут відбувається найінтенсивніше формування особистості, а тому екологічна освіта є творчим процесом, безпосередньо пов'язаним з розвитком, самоутвердженням і самовираженням особистості, професійним становленням майбутнього вчителя.

Зв'язок формальної (аудиторної) та неформальної (поза аудиторної), екологічної освіти забезпечує сприятливі умови для формування всебічно розвиненої в екологічному відношенні особистості, адже поза аудиторна діяльність має більше переваг порівняно з навчанням в аудиторії, оскільки вона не обмежена академічним часом. Водночас вона більшою мірою пов'язана з місцевими екологічними умовами, що мають життєво важливе значення для конкретної громади.

Неформальна освіта в галузі знань про навколишнє середовище зацікавлює викладачів тому, що дає змогу набагато повніше враховувати знання й інтереси студентів, їхні пізнавальні й інтелектуальні можливості, дає змогу застосувати здобуті знання, набуті уміння й навички у практичній діяльності з охорони навколишнього середовища. Доцільно організоване з погляду педагогічних вимог спілкування з природою, спостереження за наслідками природоперетворюючої діяльності людини і головне – її оцінка та

особиста участь у всебічній дослідницько-пошуковій та природоохоронній роботі сприяють формуванню гуманістичних якостей особливості.

У Прилуцькому гуманітарно-педагогічному коледжі ім. І. Я. Франка викладачами використовуються такі форм поза аудиторної роботи по формуванню екологічної компетентності студента:

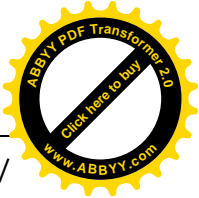
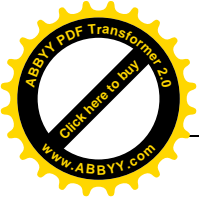
- літня польова практика з природознавства та краєзнавства;
- участь у роботі міського молодіжного еколого-туристичного клубу «Екоспектр»;
- організація екскурсій, походів, експедицій, екологічних стежок, навчально-методичного комплексу «Джерело»;
- проведення конкурсів, конференцій та семінарів;
- співпраця з національними парками, заповідниками, громадськими природоохоронними організаціями, рухами;
- участь у екологічних акціях: «До чистих джерел», «Посади дерево»,
- участь у всеукраїнських конкурсах на кращий екологічний проект;
- багатогранна, поєднує як навчальну так і дослідницьку роботу студентів.

Висновки. Отже, екологічна освіта студентів, її зміст, форми та методи роботи мають стають надзвичайно актуальними при професійній підготовці молодшого спеціаліста, а його розвиток повинен відповідати комплексу педагогічних вимог:

- системність, систематичність і безперервність, що забезпечують організаційні умови формування екологічної культури особистості між окремими ланками освіти,
- єдність формальної і неформальної освіти студентської молоді.
- орієнтація на ідею цілісності природи, універсальності зв'язків усіх природних компонентів і процесів;
- взаємозв'язок краєзнавства, національного і глобального мислення, що сприяє поглибленому розумінню екологічних проблем на різних рівнях;
- краєзнавчий принцип екологічної освіти повинен бути вдосконалений і покладений в основу;
- конкретність та об'єктивність знань, умінь і навиків;
- поєднання високопрофесійних екологічних знань з високоморальними загальнолюдськими цінностями, синтез природничо-наукових та соціогуманітарних знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція екологічної освіти в Україні / Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – № 7.
2. Василенко Г. Екологічна освіта та виховання / Г. Василенко // Початкова школа. – 2007. – № 6. – С. 25–27.

3. Вербицька Є. Інтегративні методи навчання предметів природничого циклу / Є. Вербицька // Початкова школа. – 2007. – № 6. – С. 17–19.
4. Гуцал О. З. Наука і екологічне відродження / О. З. Гуцал // Екологічний вісник. – 2005. – № 5. – С. 21–25.
5. Карпенко Ю. О. Екологічні експедиції та практики школярів: програми, завдання, підходи до організації і проведення / Ю. О. Карпенко. – Чернігів : Вид-во педуніверситету, 2006.
6. Колонькова О. О. Особливості ставлення до природи учнів сільських шкіл / О. О. Колонькова // Екологічний вісник. – 2006. – № 2. – С. 31–33.
7. Любарська Л. Малюємо природу / Л. Любарська, М. Резніченко // Початкова школа. – 2004. – № 7. – С. 35–37.
8. Прокопенко С. Г. Екологічні ігри / С. Г. Прокопенко, А. К. Маєвська. – Прилуки – Ніжин : Міланік, 2008. – С. 27.
9. Прокопенко С. Г. Екологічні ігри як засіб формування екологічної культури молодших школярів / С. Г. Прокопенко. – Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя, психолого-педагогічні науки. – № 3. – С. 45–48.

РЕЗЮМЕ

С. Г. Прокопенко. Теоретические основы экологического образования в вузах I–II уровня аккредитации.

В статье поднимаются актуальные вопросы экологического образования у ВНЗ I–II уровня аккредитации. Автор анализирует составные компоненты экологического образования: его формальную и неформальную часть, раскрывает их содержание, задание. Обращает внимание на формы и методы работы преподавателя для достижения поставленной задачи, взаимосвязь аудиторной и вне аудиторной работы, направленной на формирование профессиональной компетентности студентов.

Ключевые слова: высшее экологическое образование, содержание экологического образования, воспитание экологической культуры, формы аудиторной и вне аудиторной работы экологического направления.

SUMMARY

S. Prokopenko. The theoretical principles of the environmental education in I–II accreditation level higher educational establishments.

In the article the current issues of the environmental education in the higher education establishments of the first and second accreditation levels are examined. The author analyzes the major components of the environmental education – the formal and informal parts, reveals their contents and tasks. Much attention is paid to forms and methods of a teacher's activity in order to achieve the set goal, to the interconnection between the class and extracurricular activities directed to the formation of the students' professional competence.

Key words: the high environmental education, the contents of the environmental education, fostering the ecological culture, the forms of the ecologically oriented class and extracurricular activities.